

Rakennustarkastusyhdistys RTY ry

LAUSUNTO

12.5.2016

Ympäristöministeriö
kirjaamo.ym@ymparisto.fi

Lausuntopyyntö 14.3.2016 YM5/600/2016

LUONNOS LAIKSI MAANKÄYTTÖ- JA RAKENNUSLAIN MUUTTAMISESTA SEKÄ SIIHEN LIITTYVIEN KESKEISTEN ASETUSTEN ALUSTAVISTA LUONNOKSISTA (SIIRTYMINEN UUSISSA RAKENNUKSISSA LÄHES NOLLAENERGIARAKENNUKSIIN)

Rakennustarkastusyhdistys RTY ry lausuu seuraavaa.

Yleistä

Luonnoksissa on kiitosta ansaitsevalla tavalla osittain otettu huomioon viime vuosien aikana käyty keskustelu muun muassa massiivipuुरakentamisen tutkitusti hyvistä ominaisuuksista erityisesti sisäilmaston kannalta. Samoin painovoimaisen ilmanvaihdon vapauttaminen lämmöntalteenottovaatimuksesta on tervetullutta. Edelleenkin on kuitenkin kysyttävä, pakottavatko EU-säädökset etenemään kaikilta osin luonnoksissa esitettyihin ratkaisuihin, vai voitaisiinko painottaa enemmän rakennusfysikaalisten tekijöiden huomioon ottamista energiatehokkuuden kustannuksella. Luonnoksen perusteluissa todetaan, että ehdotetun lainsäädännön mukaiset päästövähennykset vastaisivat nykytilanteessa noin 25 000 ihmisen asumisen päästöjä. Vaikka päästöjä ilman muuta pitää vähentää aina kun se on mahdollista, tulee raja vastaan, jolloin yksioikoinen huomion kiinnittäminen päästöihin voi aiheuttaa toisaalla moninkertaiset ongelmat. Niiden korjaaminen aiheuttaa vuorostaan oman päästölähteen, joka pahimmillaan voi ylittää päästövähennyksillä aikaansaadut hyödyt.

Hallituksen esitysluonnos MRL:n muuttamisesta

Luonnoksen vaikutusarvioinnissa korostetaan aivan oikein rakennuttajaosaamisen merkitystä. Mitään lainsäädäntöön ulottuvia johtopäätöksiä ei tästä ole kuitenkaan tehty. Nykyinen maankäyttö- ja rakennuslaki on tässä suhteessa viranomaisen kannalta nurinkurinen. Viranomaisvalvonnan ulottuvuus suhteutuu hankkeeseen ryhtyvän itsensä hankkimien henkilöiden asiantuntemuksen ja ammattitaidon kautta. Rakennustarkastusyhdistys RTY ry on useasti vuosien varrella lausunut, ettei voi olla oikein, että sellaiset hankkeeseen ryhtyvät, jotka hankkivat avuksensa riittävät ja osaavat asiantuntijat, eivät saa viranomaispalveluja samassa määrin verrattuna niihin, jotka yrittävät hoitaa hankkeensa minimin mukaan. Käytännössä tämä tarkoittaa, että hankkeeseen ryhtyvä voi itse säätää resurssinsa ja ikään kuin vyöryttää viranomaiselle enemmän roolia ja mahdollisesti myös vastuuta kuin tunnollisemmin toimivat.

LAUSUNTO

12.5.2016

Olkoonkin, että lakiin on sisällytetty erinäisiä työkaluja, joita käyttämällä viranomainen voi määrätä esim. ulkopuolisesta tarkastuksesta.

Jatkossa pitäisi siirtyä enemmän rakennusten luokittelujärjestelmään. Luokittelu pitäisi ulottaa koskemaan ei pelkästään suunnittelijoiden ja työnjohdon tehtävien vaativuutta vaan ja ennen kaikkea itse työn suoritusta. Mitä energiatehokkaampia rakennuksia tehdään, sitä tärkeämmäksi nousevat työmaalla tehtävät ratkaisut ja niiden huolellinen suorittaminen. Luokittelun pitäisi perustua riskien arviointiin.

Vaikutusarvioinnissa kiinnitetään myös huomiota rakennuksen käyttö- ja huolto-ohjeeseen sekä viestinnän ja neuvonnan tarpeeseen. Arkituntuma on, etteivät ns. tavalliset rakennuksen käyttäjät jaksaa perehtyä melko monimutkaisiksi muodostuneisiin käyttö- ja huolto-ohjeisiin. Viestinnällä asiaa voi yrittää parantaa. Tavalliselle kuluttajalle suunnatun viestinnän tulee olla tarpeeksi yksinkertaista ja havainnollista. Siinä pitää välttää teknisiä ilmaisuja ja hyödyntää visuaalisia tehokeinoja.

Kun rakennuksista tulee aikaa myöten yhä teknisempiä ja erilaista säännöllistä huoltoa edellyttäviä, herää kysymys, miksei ammattimaisesti huoltoa suorittavilta vaadita yhtä lailla tehtävään edellyttämää koulutusta ja kokemusta kuin esimerkiksi suunnittelijoilta.

Esitysluonnoksen 117 g §:n 1 momentissa painotetaan, kuinka rakennuksessa käytettävien rakennustuotteiden ja taloteknisten järjestelmien sekä niiden säätö- ja mittausjärjestelmien on oltava sellaisia, että energiakulutus ja tehontarve jää vähäiseksi. Aivan yhtä tärkeää on velvoittaa käyttämään tuotteita ja järjestelmiä, jotka ovat kestäviä, luotettavia ja helposti huollettavissa. Ylipäätensä pitäisi rakentamista koskevassa lainsäädännössä ja rakentamisen määräyksissä lähteä korostamaan nykyistä enemmän elinkaariajattelua. Maailmalla on jo kehitetty lukuisia luotettavia tapoja mitata kestävyyttä ja elinkaari tehokkuutta, millä on ratkaiseva merkitys myös kokonaispäästöjä ajatellen.

Luonnos rakennuksissa käytettävien energiamuotojen kertoimien lukuarvoista

Uusiutuvien polttoaineiden kerroin, 0,50, vaikuttaa suurelta verrattuna kaukojäähdytyksen melko edulliseen kertoimeen, 0,28. Uusiutuvien kerroin on asetusluonnoksessa sama kuin kaukolämmön. Voisiko kertoimia ylipäätensä olla vähemmän? Siinä vaiheessa kun valtioneuvoston asetusluonnos lähetetään varsinaiselle lausuntokierroksella tulee mukana olla tarkemmat perustelut ja koelaskelmat, mihin erilaisiin ratkaisuihin eri kertoimilla johdutaan.

LAUSUNTO

12.5.2016

Asetusluonnokset uuden rakennuksen energiatehokkuudesta ja uuden rakennuksen sisäilmastosta ja ilmanvaihdosta

Uuden rakennuksen energiatehokkuutta koskeva asetusero käyttää termiä "kerrostasoala". Termin tarkempi sisältö olisi hyvä avata.

On myönteistä, että asetuseron (10 §) mukaan painovoimainen ilmanvaihto vapautuisi lämmöntalteenottovaatimuksesta. Vielä myönteisempää olisi, jos painovoimaista ilmanvaihtoa voitaisiin E-lukua laskettaessa kohdella muutoinkin lievemmin kriteerein. Joka tapauksessa pitää varmistaa, että lämmöntalteenottovaatimuksesta vapautuminen tulee koskemaan myös hybridijärjestelmiä.

Kesäajan huonelämpötilan hallinta tulee ilmastonmuutoksen myötä olemaan myös Suomessa melkein suurempi kysymys kuin rakennusten lämmitys. Mitä tarkoitetaan asetuseron (energiatehokkuusasetuksen 13 §) eri tilatyypeillä? Ylipääntensä lämpötilalaskelmat voivat olla melko teoreettinen tapa saada aikaiseksi jokin haluttu lopputulos jolla ei ole kovin paljon tekemistä todellisuuden kanssa. Laskelmien hyöty voi olla kyseenalainen.

Voi kysyä, miksei lämmitystehon mittauksessa oteta huomioon sisäisiä eikä auringon aiheuttamia lämpökuormia (energiatehokkuusasetuksen 16 §). Kuitenkin laskelmissa otetaan huomioon rakennuksen vakioitu käyttö (energiatehokkuusasetuksen 20 §), jolloin muun muassa ihmisten läsnäolo vaikuttaa laskentaan.

Sisäilmastoasetuseronoksessa puhutaan ilmanvaihtojärjestelmistä (esim. 8 §). Järjestelmällä ymmärretään usein laitteista ja vastaavista muodostuvaa kokonaisuutta, eikä esim. painovoimaista ilmanvaihdon menetelmää. Tältä osin asetusta tulee tarkistaa.

Sisäilmastoasetusero määrää kategorisesti (12 §), että oleskelutilojen tuloilma on suodatettava. Valtaosa Suomesta kuuluu alueisiin, joissa ulkoilma on lähtökohtaisesti niin puhdasta ja partikkeleista vapaata, ettei suodatus millään lailla välttämättä paranna sisäilmasto-olosuhteita. Päinvastoin, jos suodattimien vaihto ja huolto laiminlyödään, voi sisäilmasto olla ulkoilmaa huonompaa.

Lopuksi

Ehdotetuilla säännöksillä ei arvioida olevan vaikutuksia kuntien viranomaisten tehtäviin tai menettelytapoihin. Käsitystä perustellaan sillä, että energiatehokkuutta on pitänyt arvioida lupavaiheessa ja rakennusten käyttöönottoaiheessa jo entuudestaan.

Käsitys on optimistinen. Jokainen rakentamisen säädösmuutos aiheuttaa paitsi kouluttautumistarpeen ja tarpeen muuttaa rakennusvalvonnan sähköisiä tietojärjestelmiä, myös

LAUSUNTO

12.5.2016

laajaa ohjaus- ja neuvontatarvetta. Käytännössä juuri kuntien rakennustarkastajilta tullaan odottamaan ohjausta ja neuvontaa, mistä uusissa säännöksissä on kysymys ja kuinka niitä tullaan soveltamaan.

Vähintä on, että ministeriö, tai ministeriö yhdessä muiden toimijoiden kanssa teettää opastavia julkaisuja ja järjestää täydennyskoulutusta. Valtaosa maan lähes kolmesta sadasta rakennusvalvontaorganisaatiosta on pieniä, yhden – kolmen asiantuntijan yksiköitä. Valtaosassa niistä ei ole ensimmäistäkään talotekniikan asiantuntijaa. Kouluttautumisen tarve on mitä ilmeisin, eivätkä kunnat tule siitä kokemusten mukaan kantamaan juurikaan huolta.

Eräs yksityiskohta liittyy energiatodistuksiin. Suuri yleisö on epätietoinen, mitä eroavaisuutta on ennen vuotta 2012 määräyksiin perustuvilla todistuksilla ja sen jälkeen laadituilla todistuksilla. Nyt esitetyt muutokset merkitsevät jälleen uusiin kriteereihin perustuvia todistuksia, jotka eivät tule olemaan kovin helposti vertailukelpoisia vanhoihin todistuksiin. Kun todistuksia on muutoinkin arvosteltu niiden teoreettisuudesta ja todellisen energiankulutuksen sivuuttamisesta, tulee arvostelu energiatodistuksia kohtaan jatkumaan.

Ylipäättänsä muutos lähes nollanenergiarakentamiseen on yhteiskunnallisesti merkittävä ja siitä pitää tiedottaa kansantajuisesti niin suurelle yleisölle kuin rakennusalan asiantuntijoille.

RAKENNUSTARKASTUSYHDISTYS RTY ry

Lauri Jääskeläinen
pääsihteeri